

Список використаної літератури

1. Курило Л.В. Теория и практика анимации: Ч.1. Теоретические основы туристской анимации: Учебное пособие / Л.В. Курило; Российская международная академия туризма. – М.: Советский спорт, 2006. – 195 с.
2. Жданович Ю.М. Педагогічна анімація як засіб соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців // Психолого-педагогічні науки. – 2016. – № 1. – С. 119-123.
3. Челоусова В.О. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». – Частина II. Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2015. – 145 с. – С.134-138.

Юлія Тернавчук

ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ НА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЯХ ЗАСОБАМИ МУЗЕЮ

Поняття „традиції” походить від латинського *traditio*, що в перекладі означає – передача. Саме шляхом передачі соціального досвіду від старших до прийдешніх поколінь традиції забезпечують засвоєння національних, культурних і матеріальних цінностей, норм, правил, ідеалів, відображають наступність соціального досвіду. Спрямовані на розширення знань про свій народ, традиції уможливають реальний особистий вибір у житті, праці, моралі, у сучасному естетично-творчому, побутовому відродженні національного менталітету [4, с. 4].

Оскільки, як зазначають науковці, освітньо-виховний потенціал сучасного музею розкривається у таких основних напрямках: виховання на основі здобутків національної і загальнолюдської культури; засвоєння та поглиблення знань, формування вмінь і навичок у різних галузях людської життєдіяльності; розвиток творчих здібностей і створення умов для самотворення і самовдосконалення особистості, актуальним є використання його потенціалу у вихованні молодого покоління на національно-культурних традиціях [6].

Дослідники проблеми розглядають «музейну педагогіку» як інноваційну педагогічну технологію, що базується на інтеграції суспільно-гуманітарних наук: історії, музеєзнавстві, мистецтвознавстві, природознавстві, культурознавстві, лінгвістиці, соціології, психології, філософії та сприяє розвитку творчих здібностей учнів» [5, с.2].

Це поняття було введено в науковий обіг на початку ХХ століття в Німеччині. Його розробка пов'язана з іменами А. Ліхтварка, А. Рейхвена, Г. Фройденталя. Спочатку воно трактувалося як напрямок музейної діяльності, орієнтований переважно на роботу з учнями.

На конференції «Музей як освітній та виховний заклад», яка відбулася в Мангеймі в 1913 році, А. Ліхтварк першим сформулював ідеї просвітнього призначення музею і запропонував новий підхід до відвідувача як учасника діалогу.

Основні напрямки співпраці музейних працівників та педагогів на сучасному етапі розглядаються як: робота з музейною аудиторією, спрямована на формування ціннісного ставлення до культурної спадщини та прищеплення смаку до спілкування з музейними цінностями; розвиток здатності сприймати музейну інформацію, розуміти мову музейної експозиції; виховання емоцій, розвиток уяви і фантазії, творчої активності; створення умов, за яких робота з аудиторією протікала б найбільш ефективно; використання та популяризація нових технологій музейної освіти у формі окремих проектів, на різних майданчиках, із залученням різних партнерів.

Актуальним є питання взаємодії музею з навчальними закладами, насамперед – зі школою, як рівноправного співробітництва. Музейна педагогіка передбачає, що освіта та виховання учнів повинні відбуватися на музейному матеріалі, який являє собою

загальнолюдські цінності. Таке виховання сприяє всебічному розвитку особистості школярів, активному пізнанню навколишнього світу.

Музеї являють собою особливий педагогічний простір, в якому дитина осмислює інший світ – світ історії, світ природи і стає його частиною.

Комплексне співробітництво стає системоутворюючим компонентом інноваційного перетворення, який впливає на процес художньо-естетичного розвитку особистості, вирішує проблеми освіти та виховання. Реалізація цього процесу можлива лише за умов наявності спеціалістів спроможних вирішувати педагогічні завдання у взаємодії музейного середовища та освітнього закладу. Для формування основ музейної компетенції необхідно підготувати вчителя, здатного організувати взаємодію дітей з культурно-освітнім середовищем музею. Для цього розробляється система підготовки майбутніх вчителів, зокрема, початкових класів до організації музейно-педагогічної діяльності по використанню засобів музейної педагогіки в освіті. Навчальні курси для студентів передбачають вирішення таких задач: формування системи уявлень про особливості освітнього процесу, реалізація можливостей регіональних музеїв у навчально-виховному процесі, розробка системи методів, прийомів, форм і технологій музейної педагогіки та вміння їх застосувати в організації позакласній соціокультурній освітній діяльності.

Сучасна тенденція взаємодії музею і школи визначається як спрямованість до партнерства, інтеграції на основі співробітництва та співтворчості.

Шкільний музей створюється в загальноосвітній школі з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Його основу складають систематизовані тематичні зібрання пам'яток історії, культури, природи, які мають пізнавальне та виховне значення. Специфіка музею полягає в тому, що він входить до структури школи, відповідає її потребам, а матеріали використовуються в навчально-виховному процесі. Застосування музейної педагогіки дає можливість поглибити вивчення деяких предметів початкової школи, зокрема, інтегрованої дисципліни «Я і Україна».

У шкільних закладах поширено створення міні-музеїв. На сьогодні ця ідея дуже актуальна. У таких музеях доцільно проводити тематичні екскурсії, які дають можливість використовувати музейний потенціал. Розробка методик роботи з відвідувачами змінює їх роль і позиції у музейному-педагогічному процесі. Основна увага має концентруватись на дитячій та молодіжній аудиторії, а провідною тенденцією – перехід від її епізодичних зустрічей у музеї до створення багатоступеневої системи музейної освіти. Музейні працівники працюють у цьому напрямку. Мета і завдання визначена як: сприяння подальшому розвитку музейної справи, відродженню народних традицій і соціалізації музеїв; створення моделі музею III тисячоліття шляхом визначення прогресивних тенденцій, використання комп'ютерних технологій, узагальнення досвіду фахівців та його поєднання із зацікавленнями та запитамі суспільства; виховання патріотизму, національної гідності, поваги до віковичних культурних традицій українського народу і національних меншин, що населяють Україну [3, с. 8-9].

Тенденція останніх років – реалізація культурно-освітньої діяльності музеїв. Вони стають центрами як формальні, так і неформальної освіти для всіх категорій населення. Створюються нові організаційні структури – музейні культурні центри на базі музеїв, орієнтовані на взаємодію з органами освіти, соціального захисту, установами культури, науки, мистецтва. Вони мають багато модифікацій, обумовлених специфікою, особливостями музейної мережі, культурним потенціалом регіонів, а головна їх мета – формування загальнолюдських та національних цінностей.

У сучасних умовах культурно-освітня діяльність орієнтована на особистість потенційного і реального музейного відвідувача, у зв'язку з цим можна визначити наступні її основні напрямки: інформування, навчання, розвиток творчих начал, спілкування, відпочинок. Інформування – це перший ступінь освоєння музейної

інформації, тобто первинне отримання відомостей про музей, склад та зміст його колекцій або про окремих музейних предметів, а також з питань, пов'язаних з профілем музею, різними напрямками його діяльності.[2, с.11] Навчання – ступінь освоєння музейної інформації на якісно новому рівні, що включає в себе передачу і засвоєння знань, а також придбання умінь і навичок у процесі музейної комунікації [2, с.13]. Розвиток начал – найвищий ступінь осягнення музейної інформації. Передбачає використання потенціалу музею, зосередженого в пам'ятках матеріальної і духовної культури, для виявлення нахилів і розкриття творчих здібностей [2,с. 18]. Спілкування – встановлення взаємних ділових або дружніх контактів на основі спільних інтересів, пов'язаних з тематикою музею, змістом його колекцій [2, с.21]. Відпочинок – організація вільного часу відповідно до бажань і очікуваннями музейної аудиторії, задоволення потреби у відпочинку музейного середовища [2, с.25].

Як приклад музейно-педагогічної взаємодії представляємо діяльність Національного музею-заповідника М. В. Гоголя, що є перлиною туристично-рекреаційного кластеру «Гоголівські місця на Полтавщині» та входить у десятку кращих літературних музеїв України. Цей культурний заклад прийняв своїх перших відвідувачів 1 квітня 1984 року з нагоди 175-річчя від дня народження письменника.

Сьогодні родова садиба М. В. Гоголя – це комплекс відтворених (батьківський будинок, флігель, подвір'я, парк-сад з малими архітектурними формами) та реконструйованих (ставки, могила батьків письменника) архітектурних та ландшафтно-природних об'єктів, що дають уявлення про епоху, в якій жив Микола Гоголь, зачаровують відвідувачів своєю неповторною красою.

У музеї-заповіднику виховання молодого покоління на національно – культурних традиціях розпочинається з відвідувачів дитячого садка (конкурс дитячого малюнку на асфальті, облаштування музейного куточка, прогулянки по гоголівському саду і т.п.). Свято знань у школі доповнюється музейним святом «Здрастуй музей!». Співробітники музею організують музейні уроки для школярів («Музей розповідає про себе»), численні вікторини, конкурси, пов'язані з пізнанням життя та літературної спадщини Миколи Гоголя [1].

Співробітники музею розробили стратегічний план, основою якого є зміни у ставленні до музейного відвідувача, людського фактору та промоції, поєднання внутрішньої та зовнішньої орієнтації на потенційного постійного споживача. Новими формами роботи стали театралізована екскурсія «В гостях у Гоголя» та театралізоване дійство «Чи знає ви українську ніч?», де поєднуються розповідь екскурсовода та гра гоголівських героїв. Залученню постійних відвідувачів сприяє проведення традиційних науково-освітніх та культурно-масових заходів: «Гоголівська гуморина», та фольклорно-етнографічне свято «Купальські ігри на батьківщині Гоголя», «Гості Сорочинського ярмарку – гості Василівки» та інші. Постійними гостями садиби є учасники молодіжного фестивалю «Гоголь-FEST», туристи, які подорожують Україною та світом. Одним із векторів роботи у музеї є запровадження презентацій, зустрічей з відомими людьми, нащадками гоголівського роду, учасниками міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, засідань «круглих столів» та ін.

Таким чином, виховання на традиціях реалізує: глибоке і всебічне пізнання рідного народу, його історії, культури, духовності; усвідомлення молоддю самого себе як невід'ємної частини свого народу, нації.

Список використаної літератури

1. Другий музейний Всеукраїнський фестиваль «Музеї у сучасному полі етнічному світі»:каталог учасників / [Упор. Н.І. Капустіна, В.М.Бекетова, Ю.М. Малієнко]. – Д., 2008. – 102 с.
2. *Левківський М.В.* Історія педагогіки: Навч.-метод. посібник. Вид. 3-є, доп. Нав. Пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.

3. Матеріали 2-го Круглого столу «Проблеми і перспективи розвитку музеїв ВНЗ України». Тези доповідей. / В авт. ред. – 23-24 лист. 2007р. – К.: Державний політехнічний музей України, 2007. – 92 с.
4. Методолого-теоретичні й методичні засади виховання молоді на національно-культурних традиціях українського народу в умовах євроінтеграції: Науково-методичний посібник / Авт. кол.; ред. докт. пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України А.М. Бойко; Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2008. – 171 с.
5. *Козлова І. В.* Музейна педагогіка як засіб громадянського виховання учнів / І.В. Козлова. // Завуч. – 2006. - № 15. – С. 2-6.
6. *Пусепліна Н. М.* Формування морально-духовних цінностей студентів у процесі музейно-педагогічної діяльності вишу / Н.М. Пусепліна // Зб. наук. праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія : „Педагогічні науки”. – Випуск 71. – Полтава, 2018. – С. 56-59.

Сергій Горденко

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ УЧНІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ

У Концепції національного виховання головною метою є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності погляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, розвинені духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, розумову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Позашкільна виховна робота передбачає, передусім, цілеспрямовану організовану діяльність за межами навчально-виховного закладу, метою якої є створення та реалізація умов для творчого, інтелектуального та духовного розвитку особистості, педагогічно доцільної організації вільного часу школярів.

Проблему організації виховного процесу в позаурочний час у сучасній школі досліджують І. Бех, І. Гавриш, Н. Зеленкова, Л. Кондрашова, О. Лаврентьева, В. Оржеховська, Г. Троцько та ін.

Науковець Л. Бродська, сутність поняття «виховна робота» визначає як педагогічну взаємодію суб'єктів виховання, що здійснюється в урочній та позакласній діяльності і спрямованій на особистісний розвиток і саморозвиток учнів, формування якостей громадянина держави, його готовності до самореалізації в різних сферах життєдіяльності в змінних соціально-економічних умовах. Вона стверджує, що ця взаємодія здійснюється через безпосереднє спілкування, взаємовідносини педагога і вихованця, створення виховного середовища, корекцію впливу різних суб'єктів соціальних відносин дитини.

Л. Базильчук позакласною виховною роботою називає – цілеспрямовану організацію, що здійснюють учителі, вихователі, органи дитячого самоврядування в школі після уроків, яка спрямована на досягнення єдиної мети – гармонійного розвитку дітей та молоді, задоволення їх інтересів і запитів, виявлення талановитих і обдарованих вихованців, створення умов для самовиховання і самореалізації кожного учня.

Позакласна робота – це складова частина навчально-виховної роботи школи і є однією з форм організації дозвілля учнів, а також сукупністю різних видів діяльності, що володіє широкими можливостями позитивної дії на учнів і є самостійною сферою навчально-виховної роботи вчителя, яка здійснюється у взаємозв'язку з роботою на уроці [2, с. 3].

У виховній роботі науковці виділяють три групи функцій. Перша група пов'язана з безпосереднім впливом педагога на учня: вивчення індивідуальних особливостей